

Kurz: Němčina pro začátečníky (aneb Gramatika pro přežití)

LEKCE 14: Spojky a stavba věty

Úvod:

- 1) O čem je kurz, pro koho je určen, doba trvání kurzu a jedné lekce, jaký je jeho cíl
- 2) Rozvržení lekce, možnost sledovat záznam (informace v chatu), pdf
- 3) Možnosti dotazů a připomínek, návrhů
- 4) Pravidla komunikace v lekci: zapnutá kamera a mikro (jsem pro konverzaci), hlášení se ručičkou, čeština i základní němčina

Obsah:

1. Spojky
 - A. Souřadící
 - B. Podřadící
 - a. Als X Wenn
2. Shrnutí

Cíl:

Naučíš se rozlišovat souřadící a podřadící spojky a rozumíš jejich použití ve větách. Procvičíš správný slovosled ve větách hlavních a vedlejších se souřadícími i podřadícími spojkami. Použiješ spojky als a wenn ve větách a pochopíš jejich rozdíly.

aber	warum	darum	deshalb	und	wohin		
sein	auf	unter	ihr	oder	den	trotzdem	an
ein	wenn	unser	wo	dass	bis	klein	

JAK POZNÁM ROZDÍL MEZI SPOJKOU, PŘÍSLOVCEM A PŘEDLOŽKOU?

☞ Příslivce nebo předložky mohou mít odlišnou funkci a vliv na slovosled nebo rozdílný význam. Je důležité si pamatovat, že některá slova mohou mít ve větách různé významy a podle toho ovlivňovat slovosled.

Př. *Ich gehe nach Hause, **während** es regnet.*

Jdu domů, zatímco prší.

Zde je während spojka, ale může být i předložkou:

***Während** des Regens blieben wir zu Hause.*

Během deště jsme zůstali doma.

*Ich warte, **bis** du zurückkommst.*

Počkám, dokud se nevrátíš.

*Ich warte **bis** nächsten Montag.*

Počkám do příštího pondělí.

***Als** ich ankam, war er schon weg.*

Když jsem přišel, byl už pryč.

Spojka als (když)↑, ↓ příslivce (než)

*Ich bin größer **als** er.*

Jsem větší než on.

1. SPOJKY (die Konjunktionen)

- neohebný slovní druh - nemění svůj tvar, význam ani funkci podle kontextu
- spojují věty jednoduché v souvětí a nejsou nijak závislé na ostatních slovech v dané větě.
Př. *Ich komme, weil ich Zeit habe.* Spojka **weil** zůstává ve všech kontextech stejná.
- uvozují hlavní nebo vedlejší věty → od toho se odvíjí slovosled:

A) Souřadící spojky

B) Podřadící spojky

A) Spojky souřadící (Die nebenordnende Konjunktionen)

- Tyto spojky spojují dvě věty hlavní nebo věty vedlejší. 🖱 Nespojují tedy nikdy větu hlavní a větu vedlejší. **Jak poznám větu hlavní od věty vedlejší?**

Př.

*Wir schauen einen Film **und** essen Pizza.*

spojení dvou vět hlavních

(*Koukáme se na film a jíme pizzu.*)

*Sie fragte, ob er kommt **oder** ob er zu Hause bleibt.*

spojení dvou vět vedlejších

(*Zeptala se, jestli přijde nebo zůstane doma.*)

- 2. skupiny:

1. Skupina spojek - po spojce následuje na 1. místě podmět, přísudek (sloveso) na 2. místě → NEMĚNÍ SLOVOSLED

und (a)	aber (ale, avšak)	oder (nebo, či)	sondern (nýbrž)	denn (neboť)
----------------	--------------------------	------------------------	------------------------	---------------------

- Slovosled po spojkách souřadících:

- 1) (spojka), **podmět**, **přísudek**, ostatní větné členy
- 2) (spojka), **zdůrazněné slovo**, **přísudek**, **podmět**, ostatní větné členy

und: *Ich **lerne** Deutsch **und** ich **höre** Musik. Učím se německy a poslouchám muziku.*

1. 2. 3. 1. 2. 3.

Všimněte si, že pořadí slov je v obou větách stejné.

aber: *Paul **wollte** kommen, **aber** er **hatte** keine Zeit. Paul chtěl přijít, ale neměl čas.*

oder: *Gehst **du** ins Kino **oder** **bleibst** **du** zu Hause? Jdeš dnes do kinu nebo zůstaneš doma?*

🤔 Proč je v této větě ↑ najednou sloveso na 1. místě?

sondern: *Ich **werde** nicht schlafen, **sondern** arbeiten. Nebudu spát, nýbrž pracovat.*

☞ Pokud je v druhé větě stejný podmět i přísudek, můžeme jej vynechat. Zůstane jen infinitiv nebo přívlastek.

Ich werde nicht schlafen, sondern (ich werde) arbeiten.

denn: Ich gehe nach Hause, denn mein Freund kommt nicht. Jdu domů, neboť můj přítel nepřijde.

☞ Pokud jsou podměty ve větách různé, je potřeba je uvést.

1. Skupina spojek - na 1. místě zdůrazněné slovo, sloveso na 2. místě, podmět na 3.

Př. Im Winter fährt Karin Ski und im Sommer schwimmt sie im Meer.

V zimě Karin lyžuje a v létě plave v moři.

Cvičení 0 – Dokonči věty. Ústně

Ich lerne Deutsch aber _____.

Ich möchte im Ausland arbeiten und _____.

Grammatik ist für mich nicht schwer, sondern _____.

Ich lerne fleißig, denn _____.

Cvičení 1 – Vyber správnou spojku (und, aber, oder, sondern, denn) do vět.

Odkaz na cvičení: <https://learningapps.org/watch?v=pagai1j6n24>

Ich gehe ins Kino, _____ ich habe keine Kinokarten.

Möchten Sie Tee _____ Kaffee trinken?

Unsere Kinder spielen Fußball _____ machen auch Karate.

Kauft er ein Brot _____ kauft er lieber zehn Brötchen?

Ich mag keine Katzen, _____ ich liebe Hunde.

Wir bleiben zu Hause, _____ wir sind müde.

Sie hat keine Zeit, _____ sie hat viele Aufgaben.

Mein Bruder fährt gern Rad, _____ er fährt nicht gern Skateboard.

Am Montag arbeite ich nicht, _____ ich faulenze.

2. Skupina spojovacích prvků - po "spojce" následuje na 1. místě sloveso

- některá slova fungují jako spojky souřadící, ale jsou příslovci
- logicky spojují dvě hlavní věty
- na rozdíl od klasických spojek mění pořadí slov ve druhé hlavní větě

MĚNÍ SLOVOSLED

deshalb* (proto)	trotzdem (přesto)	dann (poté)	darum* (proto)
------------------	-------------------	-------------	----------------

*Deshalb: věcné, logické, časté v psané němčině. Darum: neformální, osobní, běžné v mluvené řeči. Obě ale můžeš používat téměř zaměnitelně, záleží na kontextu a tónu věty.

deshalb: *Er hat viel gelernt, **deshalb** hat er die Prüfung bestanden. Hodně se učil, proto složil zkoušku.*

trotzdem: *Es regnet, **trotzdem** gehen wir spazieren. Prší, přesto jdeme na procházku.*

dann: *Zuerst haben wir Vorspeise gegessen, **dann** (haben wir) das Hauptgericht gegessen. Nejprve jsem snědli předkrm, poté hlavní chod.*

darum: *Er hat sich nicht entschuldigt, **darum** bin ich sauer. Neomluvil se, proto jsem naštvaný.*

Cvičení 2 – Spoj první část věty s druhou tak, aby dávaly smysl a přelož.

Odkaz na cvičení:

- a) <https://learningapps.org/watch?v=pkh3k29sn24>
- b) <https://learningapps.org/watch?v=pb1hqwztk24>

1. Ich hatte gestern Geburtstag,	a. deshalb kauften wir viele Souvenirs.
2. Wir gingen nicht ins Kino,	b. trotzdem sind wir spazieren gegangen.
3. Es war sehr kalt,	c. dann frühstückten wir gegen 10:30 Uhr.
4. Mein Bruder hatte kein Geld,	d. deshalb bestand ich die Prüfung.
5. Am Samstag haben wir lange geschlafen	e. deshalb sahen wir den Film nicht.
6. Der Zug kam zu spät,	f. deshalb ging sie zum Arzt.
7. Ich lernte viel und oft,	g. trotzdem arbeitete er die ganze Nacht.
8. Dana war krank,	h. darum machte ich eine Party.
9. Wir waren in Berlin,	i. darum mussten wir eine Stunde warten.
10. Er war sehr müde,	j. darum konnte er die Rechnung nicht bezahlen.

Cvičení 3 – Spojka nebo sloveso? Vyber zda na místo doplnit podmět nebo sloveso.

Odkaz na cvičení: <https://learningapps.org/watch?v=pip4xqmoj24>

Ich bin müde, aber _____ zur Arbeit.

Ich bin müde, deshalb _____ heute Abend früher schlafen.

Wir haben Hunger, aber _____ noch nichts.

Wir haben Hunger, deshalb _____ bald etwas.

Es regnet, aber _____ spazieren. _____ ihr geht

Ich werde morgen verreisen, deshalb _____ meine Dokumente noch prüfen müssen. werde ich

Bob hat keine Zeit, darum _____ nicht oft seinen Freunden.

Jana ist oft müde, aber _____ jeden Tag Sport.

Wir fahren bald in den Urlaub, aber _____ noch nicht gepackt.

Er wird es nicht vergessen, aber _____ es alles aufschreiben.

Es regnet, trotzdem _____ spazieren.

Das Wetter ist schlecht, darum _____ Volleyball in der Halle.

Ich werde morgen verreisen, aber _____ die Dokumente noch prüfen müssen.

Jana ist oft müde, trotzdem _____ jeden Tag Sport.

Er will es nicht vergessen, deshalb _____ alles aufschreiben.

Bob hat keine Zeit, aber _____ seinen Freunden oft.

Wir fahren bald in den Urlaub, dann _____ morgen eine lange Reise.

Das Wetter ist schlecht, aber trotzdem _____ Volleyball.

Cvičení 4 – Doplně do vět zápor nicht.

Ústně

1. Meine Mutter hat das Glas gekauft, denn es war teuer.
Maminka tu sklenici koupila, neboť byla drahá.
2. Heute gehen wir ins Kino und morgen fahren wir nach Prag.
Dnes jdeme do kina a zítra jedeme do Prahy.
3. Adéla möchte Gitarre spielen, deshalb wird sie in die Musikschule gehen.
Adéla by chtěla hrát na kytaru, proto půjde do ZUŠ.

B) Spojky podřadící (Die unterordnende Konjunktionen)

- uvozují větu vedlejší, která je závislá na větě hlavní
- věta vedlejší, se spojkou, má následující slovosled:
(spojka), podmět, ostatní větné členy, přísudek
VEDLEJŠÍ VĚTA = VŽDY SLOVESO NA KONCI

Př. Sie fragte, **ob** er am Nachmittag **kommt**. spojení věty hlavní a věty vedlejší
(Zeptala se, jestli odpoledne přijde.)
Er muss in einer WG wohnen, **weil** er Geld **sparen möchte**.
(Musí bydlet ve WG, protože by chtěl šetřit peníze.)
Wir haben gewartet, **bis** jemand **gekommen ist**. (Čekali jsme, dokud někdo nepřišel.)

🤔 Co je na ní ve srovnání s předchozími větami, na větě níže, jinak? Zaměř se na pořadí a slovosled.

Wenn ich müde **bin**, gehe ich schlafen.
Když jsem unavená, jdu spát.

👉 Pokud vedlejší věta stojí před větou hlavní, má hlavní věta obrácený slovosled (sloveso před podmětem).

Tabulka: Přehled nejpoužívanějších spojek

als	když (pro děj, který se stal jen jedenkrát)
als ob	jakoby
bis	až
damit	aby
dass	že, aby
da	protože, vzhledem k tomu, jelikož (for.)
nachdem	poté, co
ob	zda, jestli
obwohl	ačkoliv, třebaže
seitdem	od té doby, co
während	zatímco
weil	protože, poněvadž, neboť
wenn	když (opakovaný děj), až
wie	jak

Cvičení 5 – Dokonči věty.

Ústně

Ich weiß nicht, ob _____.

Ich kann nicht entscheiden, ob _____.

Nachdem es geschneit hat, _____.

Damit wir gut schlafen würden, _____.

Cvičení 6 – Doplně do následujících vět správnou podřadící spojkou (weil, da, dass, wenn, ob, nachdem, als, während, obwohl).

Odkaz na cvičení: <https://learningapps.org/watch?v=pgqtyum0c24>

Die Kinder gehen nicht ins Bett, _____ sie müde sind. (ačkoli)

Weißt du, _____ er heute Abend kommt? (jestli)

Ich glaube, _____ du die Aufgabe gut gemacht hast. (že)

Hast du deine Aufgaben erledigt, _____ du nach Hause gekommen bist? (poté)

Nena bleibt zu Hause, _____ es heute regnet. (vzhledem k tomu)

_____ du kochst, hörst du Musik. (zatímco)

Seid ihr sauer, _____ ich eure Torte gegessen habe? (protože)

_____ du klein warst, hast du gerne im Park gespielt. (když)

Du ruft mich an, _____ du Zeit hast. (když)

SPOJKY “ALS” A “WENN”

ALS - když se jedná o jednorázový děj v minulosti

Př. *Als ich dort lebte, war es noch ein kleines, schmutziges Dorf.*

(Když jsem tam žil, byla to ještě malá, špinavá vesnice.)

Als ich klein war, war ich in Österreich.

(Když jsem byl malý, byl jsem v Rakousku.)

WENN - ve všech ostatních případech, tj. u děje přítomného, budoucího a u opakovaného děje v minulosti.

Př. *Wenn wir im Urlaub waren, sind wir viel gewandert.*

(Když jsme byli na dovolené, hodně jsme putovali.)

Wenn ich dich besuche, nehme ich etwas zum Trinken mit.

(Až tě navštívím, vezmu s sebou něco k pití.)

Cvičení 7 – Vyber správnou spojkou „als“ nebo „wenn“ podle významu věty.

Odkaz na cvičení: <https://learningapps.org/watch?v=pyeioaknn24>

1. _____ ich klein war, habe ich gerne draußen gespielt.
2. Wir gehen spazieren, _____ das Wetter schön ist.
3. Ruf mich an, _____ du zu Hause bist.
4. _____ er das erste Mal nach Deutschland kam, war er sehr nervös.
5. _____ ich die Prüfung bestanden habe, war ich sehr glücklich.
6. Wir treffen uns immer im Park, _____ wir Zeit haben.

Cvičení 8 – Spoj dvě věty podřadící spojkou ze závorky.

Ústně

1. Ivan lernt viel. Er möchte die Prüfung bestehen. (weil)
2. Es schneit. Wir gehen Ski laufen. (da)
3. Er hat etwas gesagt. Es war sehr wichtig. (dass)
4. Hättest du Zeit? Könntest du mich anrufen? (wenn)
5. Du fragst ihn. Er kommt alles verstehen. (ob)
6. Ich war fertig mit der Arbeit. Ich bin nach Hause gegangen. (nachdem)
7. Ich war 10 Jahre alt. Ich habe Fußball gespielt. (als)
8. Du kochst. Ich räume die Küche auf. (während)
9. Habt ihr viel gearbeitet? Bekommt ihr mehr Geld? (damit)

Cvičení 9 – Vyber správnou větu a zdůvodni. Ist Daria eine Angsthase?

Odkaz na cvičení: <https://learningapps.org/watch?v=pyaqxkh1n24>

Daria nechce ukázat, že má strach.

Daria will nicht zeigen, dass sie Angst hat.

Daria will nicht zeigen, dass sie hat Angst.

Dělala by, jako by neměla žádný strach.

Sie würde so tun, als ob hätte sie keine Angst.

Sie würde so tun, als ob sie keine Angst hätte.

Daria by nikdy nešla do opuštěného domu, protože se bojí tmy.

Daria würde nie in ein verlassenes Haus gehen, weil sie Angst vor der Dunkelheit haben.

Daria würde nie in ein verlassenes Haus gehen, weil sie Angst vor der Dunkelheit hat.

Daria čeká, dokud nepadne tma, aby ji nikdo neviděl.

Daria wartet, bis es dunkel wird, damit sie niemand sieht.

Daria wartet, bis sie dunkel wird, damit sie sieht niemand.

Daria přemýšlí, jestli by někdy překonala svůj strach.

Daria überlegt, ob sie ihre Angst jemals überwinden könnte.

Daria überlegt, ob sie überwinde ihre Angst jemals könnten.

Během toho, co Daria čeká, slyší kroky v temnotě.

Während Daria wartet, sie hört Schritte in der Dunkelheit.

Während Daria wartet, hört sie Schritte in der Dunkelheit.

Daria jedná, jako by byla odvážná, ačkoliv se bojí.

Daria tut so, als ob sie mutig wäre, obwohl sie Angst hat.

Daria tut so, als ob wäre sie mutig, obwohl sie hat Angst.

Cvičení 10 – Dopiš do věty správnou spojku. Dávej pozor na slovosled! Cvičení obsahuje souřadné i podřadné spojky.

Odkaz na cvičení: <https://learningapps.org/watch?v=ps4y9zwzj24>

Es ist möglich, _____ er um 18 Uhr kommt? (dass, und)

Ich glaube, _____ du das schaffen kannst. (dass, weil)

_____ sie klein war, hatte sie viele Puppen. (Als, sondern)

Ich lerne Deutsch, _____ ich in Deutschland studieren möchte. (und, da)

Willst du ins Kino gehen, _____ willst du zu Hause bleiben? (oder, wenn)

Ich gehe nach Hause _____ ich bin müde. (weil, und)

Er fragt, _____ sie morgen Zeit hat. (ob, und)

_____ sie traurig war, lachte sie. (denn, obwohl)

Ich möchte wissen, _____ du mit uns zum Strand kommst. (ob, dass)

Wir haben lange auf sie gewartet, _____ sie ist nicht gekommen. (weil, aber)

Wir sollten einkaufen gehen, _____ wir etwas zum Essen haben. (aber, damit)

Natasha ist krank, _____ konnte sie am Wochenende nicht kommen. (deshalb, und)

Alle lieben den Hund, _____ er ist so süß! (weil, denn)

Cvičení 11.a - Poskládej z jednotlivých slov smysluplnou větu. Dávej pozor na pravidla okolo spojek a stavby věty.

Věta A - Daria nechce ukázat, že má strach.

Odkaz na cvičení: <https://learningapps.org/watch?v=pesbandwa24>

Věta B - Jdu se se svým psem projít, i když prší.

Odkaz na cvičení: <https://learningapps.org/watch?v=pwvpa1g1t24>

Věta C - Čekáme na autobus, jelikož pěšky je to daleko.

Odkaz na cvičení: <https://learningapps.org/watch?v=p3rg1kwnt24>

4. SHRUTÍ

Spojky jsou neohebný slovní druh, který spojuje věty nebo větné členy. Nemění svůj tvar ani funkci podle kontextu. Rozdělují se na souřadící a podřadící spojky, přičemž každá skupina má svá pravidla pro slovosled.

Souřadící spojky spojují dvě hlavní věty nebo dvě vedlejší věty. Mezi nejčastější patří **und**, **aber**, **oder**, **sondern**, **denn**. Po těchto spojkách zůstává slovosled stejný jako ve větě hlavní: podmět na prvním místě a sloveso na druhém.

*Ich lerne Deutsch **und** ich höre Musik.* - má v obou částech stejný slovosled

Existují však také spojovací příslovce jako **deshalb**, **trotzdem**, **dann**, **darum**, která logicky propojují dvě hlavní věty, ale mění slovosled: sloveso přichází na druhé místo.

*Er möchte zunehmen, **deshalb** isst er mehr.*

Podřadící spojky uvádějí větu vedlejší, která je závislá na větě hlavní. Typickými příklady jsou **weil**, **dass**, **ob**, **wenn**, **als**. Sloveso je po nich vždy na konci věty.

*Paul bleibt im Bett, **weil** er krank **ist**.*

Pokud vedlejší věta stojí před větou hlavní, slovosled v hlavní větě se změní (sloveso stojí před podmětem).

***Weil** ich müde **bin**, **gehe** ich nach Hause.*

Zvláštní pozornost si zaslouží rozdíl mezi spojkami **als** a **wenn**. **Als** se používá pro jednorázové děje v minulosti, například *Als ich klein war, hatte ich viele Spielzeuge*. **Wenn** se vztahuje k opakovaným dějům nebo přítomnosti, například *Wenn es regnet, bleiben wir zu Hause*.

Na spojky lze také nahlížet ve vztahu k předložkám, protože některé výrazy, například *während* nebo *bis*, mohou fungovat oběma způsoby. Jako spojka zavádějí vedlejší větu se slovesem na konci: *Ich warte, bis du kommst*. Jako předložka se vážou na podstatné jméno: *Ich warte bis nächsten Montag*.

Závěr:

- 1) Shrnutí učiva, 🤖, řešení a slovní zásoba níže ↓
- 2) Téma následující hodiny
- 3) Dotazy, náměty, připomínky

ŘEŠENÍ KE CVIČENÍM

Které výrazy spojují věty?

	aber		warum	darum	deshalb	und	wohin	
sein	auf	unter	ihr	oder	den	trotzdem		an
ein	wenn	unser	wo	dass	bis	klein		

Cvičení 2 – Spoj první část věty s druhou tak, aby dávaly smysl a přelož.

1. h
2. e
3. b
4. j
5. c
6. i.
7. d
8. f
9. a
10. g

Cvičení 8 – Spoj dvě věty podřadicí spojkou ze závorky.

1. Ivan lernt viel, weil er die Prüfung bestehen möchte.
2. Da es schneit, gehen wir Skilaufen. Wir gehen Ski laufen, da es schneit.
3. Es war sehr wichtig, dass er etwas gesagt hat.
4. Könntest du mich anrufen, wenn du Zeit hättest?
5. Du fragst ihn, ob er alles versteht.
6. Nachdem ich mit der Arbeit fertig war, bin ich nach Hause gegangen.
7. Als ich 10 Jahre alt war, habe ich Fußball gespielt.
8. Während du kochst, räume ich die Küche auf.
9. Habt ihr viel gearbeitet, damit ihr mehr Geld bekommt? (damit)

Zásobník:

Wenn ich im Lotto gewinnen würde, würde ich ein Flugzeug kaufen.

Sie fährt in die Stadt, nachdem sie bei ihrer Oma war.